

УДК 342.5-043.86:94(477)«08/11»

DOI <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2022-2.2>

В. О. Карпічков, кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії права та держави
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ В МІСТАХ І СЕЛАХ ГАЛИЧИНИ КІНЦЯ XVIII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Стаття присвячена історико-правовому дослідженню особливостей системи самоврядування в містах і селах Галичини у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії з кінця XVIII – до початку XX століття.

Встановлено, що процес реформування місцевого самоврядування в Галичині залежав передусім від адміністративного устрою краю, який неодноразово змінювався впродовж всього часу існування австрійської держави. Проаналізовано, що система самоврядування у містах і селах Галичини була доволі простою та дієвою. У містах на перших періодах органами самоврядування виступали міська лава та рада, а у сільській місцевості адміністративно-управлінські функції були передані власникам доміній – поміщикам. В свою чергу, самоврядні функції в кожній окремій сільській громаді виконував віїт (староста), якому допомагали декілька присяжних. Як адміністративний центр краю, місто Львів користувалося певними привілеями на самоуправління. З часом у великих містах Галичини повноваження органів міського самоврядування почали обмежувати окружні управління, які очолювали старости, а з 1805 року також з'явилися камеральні управління, що контролювали господарську діяльність міст. Обмеження міського самоврядування призвело до появи юридик, які не підпадали під юрисдикцію міста. Після 1886 року основними органами місцевого самоврядування в Галичині були міські та сільські ради. В той період у містах діяли магістрати у складі бурмістра та радників, а самоврядування у селах здійснювалося через сільські представництва, постійними виконавчими органами яких були сільські управління на чолі зі старостами. Загалом адміністративна розбудова Галицького краю розтягнулася на століття і супроводжувалася періодичними адміністративно-територіальними перетвореннями та реорганізацією системи місцевого самоврядування, що також спричинило зміни у активному і пасивному виборчому праві.

Ключові слова: Королівство Галичини та Володимирщини з великим князівством Краківським і князівствами Освенцімським і Заторським, Галичина, місцеве самоврядування, магістрат, віїт.

V. O. Karpichkov. Peculiarities of administration in the cities and villages of Galicia at the end of the 18th and the beginning of the 20th centuries

The article is devoted to the historical and legal study of the peculiarities of the system of self-government in the cities and villages of Galicia as part of the Austrian (Austro-Hungarian) Empire from the end of the 18th to the beginning of the 20th century.

It was established that the process of reforming local self-government in Galicia depended primarily on the administrative structure of the region, which was repeatedly changed during the entire existence of the Austrian state. It was analyzed that the system of self-government in the cities and villages of Galicia was quite simple and effective. In the cities, in the first periods, the city bench and the council were the self-governing bodies, and in the countryside, the administrative and management functions were transferred to the owners of the domains – the landlords. In turn, self-governing functions in each individual village community were performed by a viit (headman), who was assisted by several jurors. As the administrative center of the region, the city of Lviv enjoyed certain self-government privileges. Over time, in the large cities of Galicia, the powers of the city self-government bodies began to limit the district administrations headed by the elders, and since 1805, chamber administrations that controlled the economic activities of the cities also appeared. The limitation of city self-governance led to the emergence of legal entities that did not fall under the jurisdiction of the city. After 1886, the main bodies of local self-government in Galicia were city and village councils. At that time, the cities had magistrates in the composition of the mayor and councilors, and self-government in the villages was carried out through village representatives, the permanent executive bodies of which were the village administrations headed by the elders. In general, the administrative development of the Galicia region stretched over centuries and was accompanied by periodic administrative-territorial transformations and reorganization of the local self-government system, which also caused changes in active and passive electoral law.

Key words: Kingdom of Galicia and Volodymyr Region with the Grand Duchy of Krakow and the Principalities of Oswiecim and Zatorski, Galicia, local self-government, magistrate, entry.

Постановка проблеми. Адміністративний устрій західноукраїнських земель кінця XVIII – початку XX століття завжди викликав підвищений інтерес у представників вітчизняної історико-правової науки. Що не дивно, адже окреслений період ознаменувався багатьма важливими історичними подіями, які наклали відбиток на устрій та суспільне життя західноукраїнських земель і збагатили історію українського народу новим політико-правовим досвідом.

© В. О. Карпічков, 2022

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремим питанням дослідження місцевого самоврядування в Галичині були присвячені праці відомих українських науковців М.А. Вальо, В.С. Кульчицького, Р.В. Петріва, М.М. Лозинського, В.К. Осечинського та інших вітчизняних і зарубіжних істориків права. Однак, не зважаючи на існуючі наукові дослідження, багато наукових праць розкривають дане питання фрагментально, лишаючи поза увагою важливі аспекти управління у західноукраїнських містах і селах тих часів.

Метою даного дослідження є історико-правовий аналіз організації місцевого самоврядування, а саме особливостей управління у містах і селах Галичини кінця XVIII – початку XX століття, коли край перебував у складі Австрійської (а пізніше Австро-Угорської) імперії на основі систематизації та узагальнення інформації з історичних джерел, пам'яток права, історико-правових досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, варто зазначити, що організація місцевого самоврядування в Галичині була тісно пов'язана з адміністративним статусом краю у складі Австрійської імперії, а останній неодноразово змінювався, починаючи від першого поділу Речі Посполитої до революції 1848 року та після 1848 року, коли Австрія перетворилася на капіталістичну країну, а з 1867 року – у дуалістичну Австро-Угорську монархію. Саме тому самоврядування у містах і селах Галичини слід розглядати від моменту приєднання її території і фактично до розпаду австрійської держави.

Аналізуючи систему місцевого самоврядування Галичини тих часів, необхідно зазначити, що австрійська політика мала відвертий колоніальний характер і була спрямована на те, щоб захоплені території слугували сировинним придатком для промислових районів імперії. Після того, як наприкінці XVIII ст. Галичина увійшла до складу Австрії, на перших етапах там діяла тимчасова влада, а колишні польські посадовці продовжували виконувати функції на місцях. Головними органами самоврядування у містах тогочасної Галичини були міська лава та рада. Міську лаву (або міський суд) очолював війт і вона здійснювала судово-виконавчі функції та засідала в міській ратуші у чітко визначені дні. В окремих випадках, коли лава розглядала справи про важкі злочини (в яких виносилися смертні вироки) то збиралися представники магистратів з декількох міст. Міська рада представляла інтереси населення міста та вирішувала суперечки між міщанами, опікувалася майном міста і земельними ділянками втікачів або вигнанців, а також займалася розподілом і збиранням податків, керувала міськими фінансами, займалася будівництвом і ремонтом доріг, мостів, укріплень, здійснювала нагляд за веденням торгівлі та санітарним станом, тощо [1, с. 189]. Цікавим є те, що судові функції міської ради і лави майже не розділялися. Це згодом призвело до їх об'єднання у єдиний орган, що відрізняло устрій міст Галичини від устрою міст у інших володіннях Австрійської імперії.

З 1774 року, коли Королівство Галичини і Лодомерії очолював губернатор, відбулись адміністративні реформи, що відобразилось й на системі місцевого самоврядування краю. Управління у сільській місцевості Галичини австрійська влада планувала організувати за прикладом чесько-моравських провінцій, де існували великі латифундії із власним адміністративним апаратом. Однак, у Галичині переважали середні землеволодіння, а їх власники взагалі не бажали підпорядковуватися будь-якій владі. Приєднавши Галичину, влада Австрії наштовхнулася на доволі поширену там форму громадської організації – домінії, що спиралася на давні традиції місцевого самоврядування. Позаяк створення в сільській місцевості спеціальних органів управління вимагало залучення значних коштів, австрійський уряд не вважав за доцільне створення там низової ланки державного апарату, тому адміністративно-управлінські функції у сільській місцевості були передані домініям, тобто їх власникам – поміщикам [2, с. 57]. Кожна домінія складалася із декількох сіл, що належали одному землевласникові, який представляв на цій території нижчу інстанцію судово-виконавчої влади і відповідно діяв як офіційний представник австрійської влади. До компетенції домінії належало: ведення книги населення, доповідання окружній владі про еміграцію та імміграцію, видавання крайових і візування закордонних паспортів, укладання списків молоді, здатної до військової служби, проведення військової рекрутації, організування військового постою, місцевої та санітарної поліції, укладання таблиць ринкових цін, публікування правових норм і ознайомлення з ними населення, нагляд за духовенством і єврейським населенням, збирання податків, піклування господарськими справами, тощо. Також домінії виступали судами першої інстанції для скарг підданих, вели судочинство в цивільних і попереднє розслідування у кримінальних справах. За невиконання розпоряджень органів окружної влади, або не доведення до населення розпорядчих актів домініям загрожували штрафи, Варто зазначити, що маючи досить великий вплив на місцях, польська шляхта перетворила домінії у знаряддя власної волі. Така ситуація зберігалася аж до революції 1848 року. Адміністративні та судові функції поміщик у домінії міг здійснювати особисто або через мандатара, якого затверджував окружний староста і утримував сам поміщик. Мандатор здійснював виконавчу влади на селі і формально вважався державним посадовцем, хоча насправді був службовцем домінії, оскільки отримував платню від поміщика. Таким чином, мандатори перебували у подвійній залежності від уряду та опозиційно налаштованої польської шляхти. Така залежність мандаторів нерідко спонукала їх до постійного лавірування під час виконання суперечливих наказів, що було шкідливим для сільського населення. В тогочасних селах мандатори вважалися всесильними [3, с. 21], адже скарги на їхні дії майже ніколи не давали бажаних результатів, а навпаки, інколи могли ще більше погіршити і без того погане становище селянства. До обов'язків мандатора належало: видача та візування паспортів, ведення реєстру населення, оприлюднення нормативно-правових актів, збір податків, встановлення для селян повинностей та контроль

за їх виконанням, доставка на збірні пункти рекрутів, виконання поліцейських функцій, здійснення судочинства по першій інстанції, вирішення поземельних спорів між селянами, догляд за санітарно-епідеміологічними умовами, контроль за веденням торгівлі, тощо. У віданні мандатора перебували місцеві дороги та мости. Він також мав право здійснювати публічні тілесні покарання. Посада мандатора в Галичині була ліквідована лише у 1856 році, в умовах розбудови в імперії конституційної монархії, але навіть в умовах реформування абсолютизму, політична влада на селі продовжувала залишатися в руках поміщиків.

Як нам відомо, спеціальним патентом Йосифа II від 5 квітня 1782 року було скасовано особисту залежність селян від поміщиків. Відтак, селянам надавалось право вільного виходу із сільської громади, право вільно обирати професію та ремесло, одружуватися без згоди поміщика, віддавати своїх дітей до школи, звертатися зі скаргами на поміщика до суду, тощо. Однак, скасувавши кріпосну залежність, закон все одно залишив селян прикріпленими до землі поміщика. Що стосується самоврядування у сільських громадах, то у 1784 році австрійський уряд видав розпорядження, згідно з яким кожне село повинно мати одного вейта і декількох присяжних [4, с. 17]. Вейт мав обмежені представницькі повноваження, а призначав його поміщик із трьох кандидатів, запропонованих сільською громадою. За виконання своїх функцій вейт не отримував платні, одак міг бути звільнений від панщини. Присяжних обирала сільська громада, а їх кількість залежала від розміру населеного пункту та коливалася від двох до 12-ти осіб. У 1846 році порядок обрання вейтів дещо змінилася. Так, трьох кандидатів від громади відсилали до окружного управління, яке вже затверджувало одного з них і приймало від нього присягу. Допускалася також можливість верифікації вейтів, які добре зарекомендували себе раніше. Вейт мав чималу владу над сільською громадою. До його прямих обов'язків належало управління майном села і судочинство. Він міг карати різкими за різноманітні провини (несплату податків на користь громади, уникнення обов'язкових громадських робіт, тощо), заковувати у кайдани. Вейт також повинен був слідкувати за дотриманням моральних норм у сільській громаді. Згідно з губернським розпорядженням від 11 січня 1832 року, вейт і присяжні не мали права карати за вчинені проступки і злочини, а повинні були повідомляти про них домінію. У протилежному випадку вони самі підлягали покаранню за узурпацію судової влади [5, с. 507].

Поза компетенцією Галицького губернського правління, але за його зразком, функціонувала низка дрібних самоврядних місцевих адміністрацій з обмеженим колом повноважень. Однією з таких установ була Галицька соляна адміністрація, яка створювала багато труднощів для австрійської влади. Після анексії території Галичини соляні джерела спочатку знаходились під контролем військової адміністрації, а згодом і губернського правління. У 1782 році австрійський уряд реорганізував управління солевидобуванням в Галичині та створив шість економічних районів – так званих соляних дирекцій, обов'язком яких був нагляд за продажем кам'яної та вивареної солі. До складу кожної соляної дирекції входив директор, інспектор і два писарі. Лише в 1843 році у Відні було створено Центральну дирекцію гірничої справи з метою організації управління гірничими справами і соляними копальнями, зокрема на території Галичини.

У 1783 році Йосиф II видав міську ординацію, яка діяла лише стосовно королівських міст і унормувала міське самоврядування, перевівши його із сфери приватного права (магдебурзького) у сферу публічного (статутного) права імперії. Ординація ввела дворівневу систему управління містом. Так, у містах, з дозволу окружного управління, адміністративні функції виконували магістрати і міські виділи. Магістрат обирався опосередковано міськими виділами та складався з бургомістра, асесорів (радників), синдика і касира. У більших містах бургомістр мав титул президента, а окрім касира, існував ще контролер і дрібний службовий персонал. Членів магістрату обирали міщани на чотири роки, з можливістю подовження їм строку перебування на посаді без повторних виборів, якщо посадовці позитивно себе зарекоментували. У випадку звільнення когось з посадовців оголошувався публічний конкурс на заміщення вакантної посади. Структурно магістрат складався з політичного і юридичного сенатів. Перший займався управлінськими справами, а другий виконував судові функції. Юридичний сенат також поділявся на цивільний та кримінальний. Міські магістрати працювали ще у 56-ти населених пунктах Східної Галичини. Інші міста були позбавлені магістратів і підлягали патримоніальній владі своїх власників. Склад міських виділів міг налічувати до кількох десятків членів (в залежності від кількості населення міста та його економічної потужності) і обирався міщанами. Вся повнота влади у місті зосереджувалася в магістраті, а виділ мав відносно нього контрольні функції [2, с. 49].

Спеціальним патентом цісаря від 31 серпня 1786 року міська ординація була поширена й на місто Львів, як адміністративний центр Галичини. Головним самоврядним органом міста був магістрат, що складався з бургомістра, віце-бургомістра, 12-ти радників для цивільних і кримінальних справ, 4-х радників для поліцейських справ, а також 4-х секретарів. Головували в магістраті бургомістр (президент) та віце-бургомістр (віце-президент). Також до штату магістрату входило 4 секретарі, 4 протоколісти та 24 канцеляристи. Господарськими питаннями займалися ще 20 осіб допоміжного службового персоналу: слуг суддів, сторожів, надзирателів в'язниці та катів [3, с. 66]. Міського радника можна було обирати лише з осіб, які пройшли спеціальну підготовку та склали відповідні іспити, отримавши на підтвердження цього кваліфікаційний декрет. Результати виборів до органів міської влади підлягали затвердженню державною адміністрацією. Заступаючи на посаду бургомістра і радники складали присягу на вірність цісареві [7, с. 384-389]. Вибори до Львівського магістрату проводив губернський радник. Населення Львова вибрало 100 осіб, з-поміж яких

обирали 24 члени магістрату, а останні, в свою чергу, мали вибирати зі свого складу бургомістра та радників. Члени магістрату отримували платню з державної казни. Президент отримував щорічно 1800 злотих, віце-президент – 1200 злотих, а радники – по 800 злотих. Найменший оклад, у 100 злотих, на рік встановлювався тим, хто доглядав двір [8].

Пізніше, на підтвердження привілеїв Львова, 6 листопада 1789 року Йосиф II видав відповідний нормативний акт. Однак, зрозумівши, що місто має доволі широкі самоврядні права, австрійська влада вирішила їх обмежити. Так, у 1792 році було відмінено право вільного обрання бургомістра і його заступників, а з часом це правило поширилося й на решту міських посадовців. У 1808 році австрійська влада взагалі вирішила відмовитись від інституту виборності магістратів. Відтоді штат останніх призначався окружною владою, а цивільний та кримінальний сенати комплектувались австрійським апеляційним судом [9].

У великих містах – адміністративних центрах, повноваження органів міського самоврядування поступово почали обмежувати окружні управління, які очолювали старости. До складу окружного управління входило від 10-ти до 15-ти службовців, а саме: 5-7 окружних комісарів, протоколіст, бухгалтер, реєстратор, 3 канцеляристи, 6-9 драгунів (посильних на конях). З 1805 року з'являються також камеральні управління, які контролювали господарську діяльність міст. До їх складу входили бургомістри, посесори, касири, контролери та інші посадовці [1, с. 165].

Обмеження міського самоврядування супроводжувалось скороченням території міста, як наслідок, у багатьох містах Галичини існували так звані юридики – феодална власність на міські землі, що не підпорядковувалась юрисдикції міста. Сюди також відносились двори, будівлі, фільварки, а також залежні від феодала міщани. Існували також духовні юридики, які виникали внаслідок надання магнатами пільг церквам, костелам і монастирям. Так, по декілька старостинських, шляхетських юридик містилися у Львові, Буданові, Підгайцях, Чорткові та деяких інших містах Галичини. Звичайно, в соціальному та економічному розумінні юридики не були повністю відокремленими територіальними одиницями міста, оскільки їхня автономність стосувалась здебільшого фіскальних питань. Міщани, які належали до юридик, не платили державних і міських податків. Відтак, весь податковий тягар лягав на плечі міської громади, що спричиняло логічне невдоволення останньої. Власники ж юридик всіляко намагалися отримати право необмеженого панування у місті. Ситуація навіть дійшла до того, що магістрати деяких міст почали видавати постанови, що забороняли міщанам виходити з-під юрисдикції міста [1, с. 209]. Зрештою, незважаючи на свої недоліки, юридики відмежовували позацехове ремесло від цехового, чим загалом позитивно вплинули на розвиток товарно-грошових відносин у містах Галичини.

В період намісництва, коли у 1861 році Галичина отримала автономію, найнижчою ланкою місцевої влади були начальники міських і сільських громад, а точніше бурмістри в містах і вїйти в селах, які були підлеглі повітовим старостам.

Зміни в системі міського самоврядування відбулись після 1867 року, коли абсолютна Австрійська імперія стала дуалістичною конституційною монархією Австро-Угорщиною. Тоді основними органами місцевого самоврядування в Галичині були міські та сільські ради. У містах діяли магістрати у складі бурмістра і радників, які призначались австрійським урядом. Самоврядування у селах здійснювалося через сільські представництва, постійними виконавчими органами яких були сільські управління на чолі зі старостами [10, с. 238].

Що стосується самоврядування міст, то важливі зміни відбулись у виборчому законодавстві. Так, відповідно до закону від 12 серпня 1866 року органи місцевого самоврядування обиралися жителями міст і сіл, які не менше одного року сплачували безпосередній державний податок. Винятком були лише духовні особи, службовці, офіцери у відставці, адвокати, учителі, а також ті, чия робота потребувала постійних перездів. Не допускалися до виборів військовослужбовці, засуджені та особи, які знаходилися під слідством, а також особи, які отримували державну допомогу та поденні робітники. За заміжних жінок голосували їх чоловіки, а за незаміжніх – уповноважені особи. На підставі виборчих списків формувалися виборчі коли. В громадах, у яких кількість виборців не перевищувала 50, було 2 кола, а в інших – 3. Для цього вся податкова система поділялася, в першому випадку на 2 рівні частини, а в другому на 3 частини і вівповідно до цього виборці зараховувалися до того або іншого кола. Кожне коло, залежно від кількості виборців, обирало однакову кількість депутатів та їх заступників. Кількість заступників не мала бути більшою ніж половина наявного складу депутатів і вони вступали на місце вибулих депутатів або заступали тих депутатів, які з якихось причин не могли брати участі у роботі ради. Без виборів до складу ради автоматично входив власник поміщицького маєтку. Якщо на території села чи міста були декілька співвласників поміщицького маєтку, то вони з-поміж себе вибирали одного представника. У 1889 році для 30-ти міст Галичини (за винятком Львова) був виданий окремий закон, який з огляду на їхні менші матеріальні можливості, а також меншу кількість населення визначав постійний склад міських рад в кількості 36 осіб [11, с. 63]. До компетенції міських рад відносилось переважно вирішення господарських питань. Вони могли встановлювати додатки до безпосереднього державного податку в розмірі до 20%. Податки вище 20% могли накладатися лише з дозволу повітової ради, а вище 50% лише за рішенням крайового сейму. Виконавчим органом ради була громадська управа (в більших містах ці функції виконував магістрат), що обиралася радою, на чолі якої стояв начальник

громади (бурмистр) і не менше двох асесорів [11, с. 65]. Міська рада сама вирішувала питання про офіційну мову урядування. В україномовних громадах офіційною словесною та письмовою мовою була українська.

Не зважаючи на зміни, що відбулись у державі, традиційним правом на самоврядування продовжували користуватися поміщики. Згідно із законом про поміщицькі маєтки, останній представляв собою окрему адміністративно-територіальну одиницю на чолі з поміщиком або уповноваженою ним особою. За згодою поміщика, його маєток міг бути об'єднаний із територіальною громадою [12, с. 166].

В другій половині XIX ст. система органів міського самоврядування була дещо реформована. Так, 14 жовтня 1870 року був затверджений статут для міста Львів (що діяв аж до 1933 року), згідно з яким влада в місті належала міській раді та магістратурі. Діяльність міської ради визначалась регламентом, затвердженим нею 18 вересня 1872 року (зі змінами і доповненнями від 9 липня 1874 року, 20 квітня 1876 року та 5 червня 1878 року) [10, с. 238]. До складу львівської міської ради входило 100 депутатів, які спершу обирались на 3 роки, а з 1896 року – на 6 років, однак, кожних 3 роки в порядку жеребкування 50 депутатів мали поступатися місцем новообраним. Активне і пасивне виборче право надавалося міщанам, які сплачували не менше 8 крон державного податку. Від майнового цензу звільнялося духовенство, службовці, адвокати, нотаріуси, лікарі, відповідальні редактори газет, професори вищих закладів освіти, вчителі початкових і середніх шкіл та офіцери у відставці. Позбавлялися виборчого права військовослужбовці, слуги, особи під опікою і робітники з одноденним або тижневим заробітком. Структурно львівська рада складалася з 5 секцій (департаментів). До першої входило 11 депутатів, які займалися справами релігії та опікою. Друга налічувала 25 депутатів, які займалися майновими справами міста, торгівлею та промисловістю. Третя секція також складалася з 25 депутатів, які займалися будівництвом і публічними роботами. До складу четвертої входили 20 депутатів, які віддали питаннями безпеки, порядку, охорони здоров'я, поліцейськими та військовими справами. П'ята секція налічувала 18 депутатів, які віддали організаційними питаннями та освітою. Діяльність кожної із секцій зводилася до таких основних етапів: розгляд пропозиції радою; вирішення справи, що відносилися до її компетенції; виконання функції контролю. Окрім секцій, рада створювала постійні та тимчасові комісії у складі від 3 до 7 осіб. Постійних комісій було лише дві (непостійних доходів і правових питань). До роботи в комісіях могли залучатися не тільки депутати, однак лише з правом дорадчого голосу. Наприкінці XIX ст. львівська міська рада стала поділятися на такі департаменти: міських маєтків і фінансів; непостійних доходів і пропінанції; адміністративних, поліцейських і будівельних справ; військових справ; промислових і торгівельних справ; місцевої поліції, санітарії і опіки; податкових справ; культу, науки і народних шкіл [2, с. 60]. З 1882 року діяв новий департамент – торгових і санітарних справ, а пізніше ще департамент для справ обліку населення, статистичних і архівних справ. Таким чином, під кінець XIX ст. міська рада Львова складалася вже з 12-ти департаментів. Звичайні сесії ради проходили в кожний другий четвер (за винятком святкових днів), а надзвичайні скликалися на пропозиції секції або на пропозицію не менше ніж 4-х депутатів ради. Зазвичай сесії проходили публічно, але на вимогу не менше 10-ти депутатів вони могли оголошуватися закритими. Дебати, відбувалися виключно польською мовою. До порядку денного включалися лише питання, які до цього були обговоренні у відповідних секціях, департаментах або комісіях. Всі рішення приймалися простою більшістю голосів шляхом відкритого голосування (за винятком призначень на посаду). Головуючий не брав участі в голосуванні, а у разі рівної кількості голосів пропозиція вважалася не прийнятою.

Також необхідно зазначити, що у зв'язку з поділом Львова на 5 районів (Центральний, Галицький, Краківський, Жовківський, Личаківський) рада міста обирала з числа депутатів 18 делегатів строком на один рік (згодом на 3 роки), які від її імені виконували в цих районах функції уповноважених представників. У 1896 році за рішенням міської ради Львова кількість делегатів була збільшена до 25-ти осіб [2, с. 56].

Виконавчим органом львівської міської ради був магістрат, який складався з президента, одного (а пізніше з двох) віце-президентів, делегатів, радників магістрату, а також апарату допоміжних службовців. Загальна кількість працівників львівського магістрату у 1870 році налічувала 326 осіб, а в 1895 році – аж 532 особи. Як міська рада, так і магістрат вирішували питання, які відносилися до їх власної компетенції (управління маєтками і фінансами міста, торгівлею, школами, тощо), а також виконували доручені їм справи в галузі урядової адміністрації (проведення виборів до сейму і рейхсрату, військові та інші питання) [11, с. 68]. По першій категорії справ вищезазначеною інстанцією виступав Крайовий комітет, а по другій – намісник. Проте влада останнього зводилася лише до розгляду скарг на рішення міської ради та її магістрату з доручених справ, він міг в будь-який час розпустити раду.

Президент міста виконував функції повітового старости. Він обирався міською радою на весь строк її повноважень і затверджувався імператором.

Висновки. Таким чином, враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що процес реформування місцевого самоврядування в Галичині залежав передусім від адміністративного устрою краю, який неодноразово змінювався впродовж всього часу існування держави. Щодо системи самоврядування у містах і селах Галичини, то вона була доволі простою і дієвою та мала певні особливості в різні періоди. Загалом адміністративна розбудова Галицького краю розтягнулася на століття, а періодичні адміністративно-територіальні перетворення відобразились як на системі місцевого самоврядування, так і на активному та пасивному виборчому праві населення міст Галичини.

Список використаних джерел:

1. Петрів Р.В. Генезис капіталізму у містах Східної Галичини в кінці XVIII – першій половині XIX ст. (1772–1850) / Р.В. Петрів. Івано-Франківськ, 1993. 282 с.
2. Кульчицький В.С. Державний лад і право в Галичині в другій половині XIX – на початку XX ст. / Кульчицький В.С. Львів, 1966. 68 с.
3. Czynności dzieł z sejmu, który w Królestwach Galicji i Lodomerii na dniu... zgromadził się i trwał do dnia.... Lwów, 1821-1845. 200 s.
4. Кульчицький В.С. Кодифікація права на Україні у XVIII ст. / Кульчицький В.С. Львів, 1958. 30 с.
5. Provinzial-Gesetzsammlung des Königreichs Galizien und Lodomerien. Lemberg, 1827-1846. 1032 s.
6. Бальтазар Гакет і Україна: Статті і матеріали / Авт.–упоряд. М.А.Вальо. Львів, 1997. 152 с.
7. Історія держави і права України: Хрестоматія. Київ, 1996. 224 с.
8. Edicta et mandata universalis Regnis Galiciae et Lodomeriae ... Lemberg, 1772-1804. 900 s.
9. Schematismus des Königreiches Galizien und Lodomerien für das Jahr... Lemberg, 1782-1796.
10. Кульчицький В.С. Апарат управління Галичиною і Буковиною за австрійською конституцією 1867 р. // В.С. Кульчицький. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету*. Кам'янець-Подільський, 2000. Т. 4. С. 235-238.
11. Кульчицький В.С., Бойко І.Й., Мікула О.І., Настасяк І.Ю. Апарат управління Галичиною у складі Австро-Угорщини / Кульчицький В.С. Львів, 2002. 82 с.
12. Осечинський В.К. Галичина під гнітом Австро-Угорщини в епоху імперіалізму / В.К. Осечинський. Львів, 1954. 184 с.